

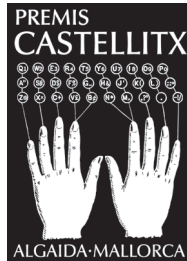
Lluís Sanahuja i Munné

Quatre pinzellades i un epíleg

*Roda d'Or de Narració Curta
Premis Castellitx*

ALGAIDA, 2003

Col·lecció Binària · Premis Castellitx · PC2003-N-R-0184-0153

© del text: Lluís Sanahuja i Munné

© de l'edició: Ajuntament d'Algaida, 2019

Publicat per primera vegada a *Premis Castellitx 2003. Obres premiades: Poesia, Narració Curta i Glosat*. Algaida: Ajuntament d'Algaida, 2004. (Plaguets d'Història i Cultura; 17)

Coberta, maquetació i disseny de la col·lecció: Bartomeu Salas Mascaró

Coordinació editorial: Bartomeu Salas Mascaró

Ajuntament d'Algaida

C/ del Rei, 6 · 07210 Algaida (Illes Balears)

Tel.: 971 12 50 76 · 971 66 56 79

ajuntament@ajalgaida.net

premicastellitx@ajalgaida.net

biblioteca@ajalgaida.net

www.ajalgaida.net

Queden totalment prohibides, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació, total o parcial, d'aquesta obra.

Lluís Sanahuja i Munné

Quatre pinzellades i un epíleg

*Roda d'Or de Narració Curta
Premis Castellitx*

ALGAIDA, 2003

AJUNTAMENT D'ALGAIDA

Col·lecció Binària · Premis Castellitx

PC2003-N-R-0184-0153

LLUÍS SANAHUJA I MUNNÉ

Em dic Lluís Sanahuja Munné i tinc 47 anys. Vaig néixer a Barcelona, però en fa 45 que visc al Penedès. Per tant tinc l'ànima penedesenca. Estic casat i tinc una filla i un fill. Sóc mestre de l'escola d'Educació Infantil i Primària Pau Boada de Vilafranca del Penedès. Per cert, de mestres, ja en van ser el meu pare, el meu avi i el meu besavi.

No sóc escriptor, escriptor en majúscules, em refereixo. Prefereixo considerar-me un cuiner de paraules que cada vespre s'entreté a preparar uns plats literaris amb més o menys encert davant l'ordinador. He escrit contes per a infants, per a joves i per a adults. També tres d'obres de teatre per infants. Quant a narrativa llarga he escrit una novel·la infantil —*El viatge*—, una altra de juvenil —*Sóc un tipus seriós*— i una proposta pedagògica arran de la llegenda de Sant Jordi adreçada a mestres de cicle superior de Primària i professors de primer cicle d'ESO —*Mireu, mireu, si no...*

És, però, en els relats breus on em sento més còmode, i també en aquest camp on la sort ha estat més generosa amb mi. En el decurs dels darrers anys m'han atorgat el 1r premi del XIII Premi Santa Perpètua de contes breus, el 1r premi dels XIV Premis Literaris Penedescens, Nit de Sant Jordi, el 1r premi

del VIII Premi Literari Miquel Bosch i Jover, el 1r premi del XI Certamen Literari Casal Calassanç de Barcelona, el 1r premi del III Certamen Literari Sant Jordi 98 de Begues, el 1r premi del VI Certamen Literari Sant Jordi 01 de Begues, el 1r premi Sant Jordi 99, 2000 i 2002 de Centelles, el 1r premi de El Molí d'en Xec 2002 de Ripollet, el 1r Accèssit dels Premis Llabor de Lletres 2002 de Vilafranca del Penedès, el 2n premi dels Premis literaris Vila de Lloseta 2002 de Lloseta, el 1r premi de narrativa Gaietà Vidal 2003 a Vilafranca del Penedès, el 1r premi X Concurs de Narrativa Frederica Montseny 2003 a Manlleu...

La narració *Quatre pinzellades i un epíleg*, de Lluís Sanahuja i Munné, fou guardonada amb la Rosa d'Or de la Pau al xxvii Concurs de Narració Curta del Certamen Literari de Castellitx 2003. En foren jurats, Llorenç Antich Trobat, Pere Fullana Puigserver, Gabriel Janer Manila i Pere Mulet Cerdà.

Quatre pizellades i un epíleg

BROTXES D'ANTANY, I D'AVUI, BROTXES DE SEMPRE

Brotxa, pinzellot matusser, virtuosa només en l'art d'encalcinar parets, incapaç de suggerir, d'insinuar, botxí de la delicadesa... ai de tu si el fràgil pinzell engabiat s'enamora de la vida!

EL MIQUEL S'ESCURA LA GARGAMELLA amb estossecs forçats, so rollosos.

—Em sap tant de greu, Alba, haver-te de parlar com et parlaré, si ho sabessis, després de tants bons moments com has passat al meu costat!... he fet molt per tu, t'he regalat el meu fer progressista, l'aire dialogant, el meu caràcter reflexiu i ponderat... t'adones com n'ha estat de decisiu tot plegat per a la teva vida?, a tu, potser no t'ho sembla, però jo que sóc més observador t'ho puc ben dir, Alba: qui et veu i qui et veia!... ara ets més madura, més... més dona, no ens enganyem, Alba, qui ha estat al teu costat per anar bastint aquest pensament modern, més d'avui... europeu se li escau, això mateix, aquesta mentalitat europea de dona lliure?... no ho saps prou com m'hi he dedicat, els esforços que hi he esmerçat, i jo content, eh!, i sempre amanit amb aquest meu tarannà tan obert, perquè què me'n

dius del meu tarannà, Alba?, bé deus recordar com n'he estat d'enemic de les actituds autoritàries i masclistes, que tant es donen en homes intel·lectualment més esllanguits!... però també ho he estat de la mentida, perquè més sincer que jo, pocs, oi?... t'ho he de dir, Alba, no puc ocultar-te la veritat, tu ja em coneixes, així d'extrovertit com sóc no podria viure amagant-te el rac-rac que em rosega per dintre... temo que no m'entenguis, i no pas per culpa teva, res més lluny, sóc jo que prou que m'ho veig, quan parlo em mantinc en un nivell aixecat, com si parlés per a mi mateix, és culpa meva de no expressar-me en un llenguatge més planer, vull dir més per a la gent normal... ep!, «normal» en majúscules, eh!... diria que em desapfito, que amagat dins meu, però no et pensis gaire enllà, que me la noto ben a prop de pell!, tinc una vàlua en potència, adormida perquè m'entenguis, em sento un artista malaguanyat... quan per televisió projecten documentals sobre museus i t'ensenyen aquells quadres de pintors tan coneguts com el Goya, o com... el Velázquez, o... el Goya, per anomenar-te'n només uns quants se m'hi en van els ulls, i ves que et dic que fins i tot quan, allà pel desembre, em regalen com és costum un calendari amb les seves dotze pintures, una per full, saps tu amb quin desfici passo els mesos?... sempre se m'ha donat bé la pintura, què dic bé, deixem-nos d'embuts, molt bé, què carai!... quines notasses que treia a l'Institut en Història de l'Art, unes qualificacions excel·lents!... i mira que no en tenia res de senzill... tu mateixa anaves més aviat justeta, aquí caic aquí m'aixeco, sort en vas tenir que et donava un cop de mà sempre que feies figa, que mai no vaig tenir un no per a tu!... just ací volia anar a parar jo, ja ho entenc que n'estiguis tant de mi, he estat el teu pal de paller, i compte que ho he estat molt a gust, que no em penedeixo de res... però i jo, Alba, jo què... no hauríem, i fixa't que dic «hauríem», de pensar una miqueta més en mi?, perquè, anem a veure, què m'has ofert fins ara?, només el teu cos!, però jo no en tinc prou, Alba, no en tinc prou, vull volar més amunt, sé que puc arribar allà on em proposi... Alba, necessito temps... més temps per esclatar el geni!... saps què havia pensat?, doncs mira, deixaré la feina per dedicar-me de ple a la pintura... fins que les meves obres no es cotitzin com Déu mana podrem viure del teu sou... al vespre, tot fent el sopar pots deixar-me preparat el dinar de l'endemà, perquè si m'hi he de posar jo, perdo la concentració i malament rai... m'agradaria començar amb tot

un repte, voldria fer una nova versió de les Menines de... de... Goya, el del mes de juliol del calendari del rebost... no ho sé, crec que es pot millorar...

L'Alba tus amb tímidesa, com aquell qui no vol. La mà a frec dels llavis.

—Em sap tant de greu haver-te decebut, si ho sabessis, després de tot el que has fet per a mi... perquè has fet per a mi, oi?... ves què dic ara, i és clar que has fet per a mi... m'has... m'has, bé, més aviat en el pla intel·lectual caldria entaforar aquest M'HAS, en majúscules!, més que no pas en el material, perquè ben mirat poc has treballat, vull dir que deixar la feina no et suposarà res d'extraordinari, i no em malinterpretis, eh, Miquel, que amb això no insinuo pas que no hagis treballat mai, no eh!, poc, sense escarrassar-t'hi, però has anat fent... en canvi, el pla intel·lectual ha estat de sempre el teu fort, aquí sí, Miquel, aquí et dec tant, qui sinó em va obrir els ulls sobre temes com el de l'emancipació de la dona... amb quina força em parlaves: «la dona i l'home, dos ciutadans, l'home i la dona, els mateixos drets, enterrem la discriminació masculista, per què la dona no pot treballar fora de casa, com l'home?»... jo, tot aquest discurs el trobava d'allò més prehistòric, vaja que si l'hagués sentit d'algú altre, l'hauria trobat una bajanada, però dit per tu, amb aquella seguretat, amb aquella decisió, em semblava música celestial, com si hagués descobert, tot d'una, la sopa d'all... i jo que em vaig prendre el dret a treballar fora de casa tant a la valenta que, perquè el dret fos més complert, de tornada, em posava a fer la feina de casa, que naturalment em pertocava pel fet d'estar maridada... és clar que aquest dret no te'l vas prendre gaire a pit, tu, no en vas fer massa ús, vull dir, perquè la feina de guarda jurat a temps parcial, què farà?, quinze dies que la sues?... si ja ho veig, Miquel, que tens una capacitat formidable, que al meu costat estàs desaprofitant un potencial enorme, una riuada de talent, i tant si me n'adonava a l'Institut, quan jo hi anava, tu ja en tornaves de tot, com si ja sabessis alguna cosa de cada explicació abans de començar... em vaig enamorar bojament de tu, et veia, no ho sé, com un tipus superior, com més gran... i ho veia bé perquè eres repetidor, recordes?, si home, no hi caus ara?, i tant que sí, entre que vas començar tard i la repetició, o van ser dues?, et vas presentar a l'Institut amb vint anys, i amb això no malpensis, no vull dir que aquest fos el motiu que haguessis sentit tocar campanes de les explicacions del mestre!... ell sí, el mestre sí que se'n va adonar de seguida de les teves possibilitats... com si el veiés aquí al

davant, un vuit i mig d'Història de l'Art, quan cap dels altres vam passar del sis setanta-cinc, i a més tant de sobte, perquè durant el curs les teves notes eren més aviat discretetes i llavors arriba el darrer trimestre i plaf!, un vuit i mig de mitja. Com te la va veure el professor, eh, Miquel!, la vàlua, em refereixo a la vàlua, que tan amagada duies fins al juny... en tinc un bon record d'aquell home, tan educat i primmirat, sempre perfumat i vestit amb aquella pulcritud que semblava sortit de l'aparador, tan atent i simpàtic amb els nois, potser més que amb les noies, no t'ho semblava?... a tu mateix, sempre que et veia et feia alguna manyagueria, sí, sí, en tinc un bon record!... i és clar, després d'haver arribat tant amunt, jo no vaig saber estar a l'alçada, perquè tu estaves més per assolir objectius místics que no pas carnals, però ca!, jo llavors no me n'adonava... per més melosa que em posés, per més que a les nits d'hivern m'arrupís a la teva esquena, única façana que de tu coneixia al llit, per més atrevida que fos la roba interior que em regalava jo mateixa, perquè tu, naturalment tenies el cap en assumptes de més alta volada, no aconseguia res de res, les meves calcetes que de tan minúscules se'm clavaven com grillons a les anques no et van fer mai ni fred ni calor... ja em va costar, ja, d'adonar-me'n, que tu preferies cultivar l'esperit més que la carn!... com puc expressar amb termes pictòrics, que tu tant domines, el que veia cada vespre?, naturalesa morta, això mateix, un quadret petitó de naturalesa morta esblanqueïda... em sento tan avergonyida d'haver estat la responsable que no hakis aixecat cap fins avui, vaja que no hakis tret cap a res fins ara... t'ho dec, Miquel, et dec el temps que has malaguanyat al meu costat, sense la meva feixuga companyia, quina carrera tan brillant no t'espera!, com l'escuma pujaràs en el món de l'art... em posaré a un costat del camí perquè passis lleuger, sense entrebancs, jo, allà al costat, esperaré un company de feina, que ves per on també és un afeccionat a la pintura... ell, que de fa temps papalloneja prop meu, m'oferirà els seus braços, i tot el que faci falta, perquè jo hi plori el meu desconsol... et recordaré sempre, Miquel, però de tots els moments meravellosos que m'has regalat em quedaré amb el de l'últim nadal a casa dels teus pares... ta mare es va entossudir que aquest any s'havia de menjar porc al forn... per anys que passin et tindré sempre al pensament, ajagudet al mig de la taula, dins una font de plata prou gran per encabir-t'hi, ben rostidet de fora i amb una poma verda badant-te la boca...

PINZELL DE TARDOR, TRAÇ BLEGADÍS

L'únic pèl del pinzell llepa la pintura roja, la més encesa, la de foc, i traça una línia vacil·lant... després suca la negra i, untat de dol, es passeja per damunt del vermell... No és això la vida, el desig que lluita per desempal·llegar-se de la foscor?

NOMÉS UN SOL COP A l'any. Un i prou. Tot i tenir-la al seu abast només la pren una vegada al curs. I sempre pel novembre, quan l'encant blegadís del temps de l'enyor toca a les seves acaballes. Tot és començar l'hivern, amb els seus primers freds arribant a la impensada, a galop, el seu deixondiment s'esvaeix, i torna el nervi... i la vida, com el qui sent la glopada de força a les cames després d'uns dies d'enllitament. Però el novembre, ai el novembre!, com defugir la llepada d'una por incerta, del neguit intangible d'un temps que mor. Així, la Laura cada tardor, quan el cor l'alerta que la primera glaçada és a prop, obre la vitrina del seu despatx i, de sota de tot d'una muntanya de llibres extreu una petita litografia.

El munt de llibres fora de les prestatgeries no és un fet casual. Tota la cambra respira un cert desordre, el mateix que bellugueja en el puzzle que conforma la seva existència: unes peces que no troben el seu encaix, que romanen encastades a pressió, ferint les vores. Aquest és el seu món, un jeroglífic mal resolt.

El paper tremola sota la mirada de la Laura. Una dona jau el seu cos de mel en un llit tronat. Unes robes transparents dissimulen, sense pre-

tensió, les formes exuberants de la joventut. Al seu darrere, apassionat, un jove allarga la mà cercant la nuesa de l'espatlla. Els ulls enardits del noi contrasten amb els d'ella, tan serens. Tot plegat una escena relativament quotidiana: una dona espera estirada al jaç del bordell el seu amant de torn. El dibuix, de qualitat dubtosa, resta imprès sense miraments en un paper de textura ordinària. El retrat originari no era signat, fet que no importa la Laura, que se sent atordida per aquella mostra sense valor. Només una mirada curta, fugaç, absent de professionalitat, com correspondria a una professora d'història de l'art. Observa el retrat amurada tan sols per l'emoció del retrobament, amb el rampell de nostàlgia de dos amics que es veuen després d'una llarga separació. Desa la litografia al portafolis i n'hi afegeix d'altres que escull d'entre l'extens recull que conforma el seu material didàctic. Les mostres que arreplega pertanyen a pintures cèlebres, referents indiscutibles de moviments i d'autors diversos. Totes adients per ser treballades en una classe de Batxillerat, totes excepte l'anònim, petit querubí perdut en un univers d'obres reconegudíssimes. La Laura, com a tècnic, ho sap prou bé... la seva litografia rellisca pel pendent de la mediocritat. No són doncs les magres qualitats pictòriques les que l'enamoren, sinó el sentiment de desig que provoca la dona en el seu amant. Per a ella, un somni inabastable. La pintura de la noia a punt de donar-se al desfici d'un home, tan poc elaborada, tan orfe de precisió tècnica, és el seu preuat tresor.

Com un ritual. Una vegada al curs, sempre pel novembre, la Laura s'escarrassa a fer evidents als seus alumnes les escassíssimes virtuts del gravat, amb tanta vehemència com si es tractés d'una peça única, d'una obra mestra.

La Laura és educada. La Laura és culta. La Laura és apreciada... és afable, sensible, intel·ligent, dolça, dolça com el seu nom... la Laura és lletja... la Laura és jovial, somiadora, tendre... lletja. El seu cos prematurament marcit no ha aflamat mai el foc de la passió, aquella brasa encesa als ulls de l'home del retrat.

Segons després que el timbre clogui la darrera hora de classe l'aula perd completament el brogit del matí. A les tres, tots els estadants de

l'Institut, ensenyants i ensenyats, senten una pressa sobtada per sortir. La fatiga dels minuts de més és insuportable, tan llarga ha estat la jornada! La Laura, però, romanceja; endreça les llistes espargides damunt la taula, amuntega diversos volums de consulta, recull els bolígrafs, que quasi mai no fa servir, perduts en un mar de paperassa... i tot ben a poc a poc. Fent temps. Està atenta al soroll, quan la cridòria ha perdut la vivor i només n'ateny un mormoleig llunyà, llavors, quan està segura que l'aula no rebrà ja visites inoportunes durant molta estona, tanca la porta amb clau. És un acte reflex, innecessari, però profundament íntim. De la pissarra penja encara la seva litografia, al costat de les altres. Totes elles encastades amb paper adhesiu. Durant una hora la Laura ha parlat dels seus treballs com una professora, no ha anat gaire més enllà dels aspectes formals després d'una anàlisi dotada d'un xic de fredor, d'avorriment. Ara, clos el pany pot despullar-se de la carcassa de mestre i mostrar la fragilitat interior. Dreta davant del retrat, més dona que mai, el pensament s'escola per entre els llavis, com una queixa.

—Saps, els meus alumnes se'n riuen de mi, es pensen que no ho sé, però s'equivoquen, els sento a la meva esquena, i també fora de l'aula... a vegades des del passadís paro l'orella prop de la porta i escolto les bromes, i els malnoms... ja t'ho vaig explicar l'any passat, oi?, i l'altre, i l'altre, i el de més abans també... els meus companys són educats amb mi, punyeta!, educats i prou, n'estic farta que es mostrin tan educats i correctes... com t'envejo!... que no donaria per arrencar d'un home el desig del teu amant!, que se sent quan algú mor per tenir-te als seus braços?... jo mai he agradat cap home, mai he sentit uns llavis tremolosos que busquin desficiosament els meus, ni mai ningú ha esbullat els meus cabells en un arravatament de bogeria... no he sentit l'escalfor d'una mà tafanera pel ventre... i el pit, no he sentit el panteix de cap amant, ni el seu alè al coll... com t'envejo!... què no donaria jo!, ho donaria tot per saber que algú em desitja, que em somia nua, que no viu pensant en mi, ho donaria tot, tot perquè un home em recordés que sóc una dona.

Fora, el trepig d'unes sabates ressonen pel corredor. Diàriament el conserge, un cop finalitzades les classes del matí, i abans que arribi la nova fornada d'alumnes per la tarda, es passeja per tot l'edifici. Entra a totes les aules per apagar el llum, la majoria de les vegades encès, i com-

provar el seu perfecte estat. El xerric de la porta veïna interromp el pensament de la Laura. Abans que el conserge forfolli estranyat el passamà de la seva classe, guarda d'una revolada els retrats al portafolis, arreplega llistes i llibres i, premuts contra el pit, obre la porta. Dóna una excusa de compromís al bidell i surt amb pas lleuger del recinte.

Camí de casa, la Laura camina d'esma, cobeja tant la immensa fortuna de la noia del retrat! Ofegat pel paperam, un plany sord s'escampa com aigua vessada per tot l'embalum que suporta amb equilibri.

—Que farta n'estic de compartir passions que no desitjo, de tanta fallera, tanta brasa als ulls, foc d'encenall, d'estimar a la força homes que no estimo... què no donaria jo per un dia sense afalacs grollers, d'abraçades barroeres, la vida donaria!, tota, sencera, te la regalaria sencera, Laura, t'oferiria el cos, que a tu et sembla tan bell, t'endossaria els amants, també tots, no me'n quedaria cap ni un, amb les seves burxes de foc clavades dintre meu... què no donaria jo per viure sense fingir, per dormir sola, per oblidar-me de mil suors diferents... com voldria la teva pau, la teva solitud, la teva llibertat, Laura... t'envejo tant!

L'ESPÀTULA DEL PAÓ

L'escollit prem el pinzell més fi amb mans de seda, de vidre... el barroer galleja de la grandària de la seva espàtula buida.

LA SALA VE A SER el recull suprem de tota la sapiència pictòrica de la vila. De les seves parets pengen el bo i millor de les produccions dels artistes comarcals. Una barreja d'estils, una samfaina de colors, una infinitat de tècniques diverses fan les delícies de les sis... o cinc persones que deambulaven per davant dels quadres. Potser no en són tants, quatre... o tres. Bé, posem-n'hi dos. El Joan i la Maria visiten la sala d'art demostrant un cert interès. Tant la radio local com la premsa escrita, igualment de la terra, han tractat abastament el gran esdeveniment cultural. El fill de ca l'Insensé, casa de tota la vida, que és qui porta tot el tema dels articles de fons i de les editorials del setmanari no ha dubtat ni un moment de qualificar, en el darrer número, l'exposició de fet històric per als amants de la pintura i intel·lectuals en general d'aquest poble vingut a més. Opina-va, des de la seva posició de màxima autoritat en la matèria, que aquestes mostres ajuden a formar la gent, a educar-la, que no tot s'acaba recolzant cada diumenge l'equip local de futbol... per bé que l'esport sigui cultura, ni tampoc puntejant, els joves madurs, les sardanes per la Festa Major i per Sant Jordi. La Maria i el Joan, que havien llegit, doncs, l'article inflammat de l'Insensé petit, s'hi han deixat caure, a la sala. No ha estat una casualitat que hi entressin: a fora fa un fred de mil dimonis, mentre que la calefacció, un xic excessiva, de l'interior invita a passar-hi l'estona.

Bé de bracet, bé un davant de l'altre, la parella dedica un temps quasi idèntic a cada obra, com si visités la galeria amb un temporitzador. Entre deu i quinze segons a cada pintura, depenent com és natural de la grandària del quadre.

—Vine més enrere, Maria, aquest quadre si te'l mires de lluny, guanya!

—Oi tant, sí, sí.

Havent donat gairebé tot el tomb a la sala, sense esperar-s'ho, s'adonen d'una petita tela exposada al costat d'un quadre més important, és a dir de dimensions més grans, de temàtica indefinida. Evidentment el secretari de l'exposició no li donava el mèrit que tant la Maria com el Joan li han sabut trobar des del primer cop d'ull. Dorm allí, oblidada, deixada només per omplir, per dissimular aquell racó de paret tan nu o perquè ja no els queda, als organitzadors, cap altre llenç que valgui la pena de ser exposat. Tota la magnificència, fins i tot la llum del focus encarregat d'il·luminar aquella part de la sala se l'emporta de llarg l'obra veïna, la que no s'entén.

—Quina meravella, t'has fixat quina profunditat...

—On?... jo hi veig una cortina al darrere!

—...profunditat de la mirada, dona!, i què me'n dius del joc de llums i d'ombres tan marcades en cada arruga del front, en cada solc de la galta, aquesta llum lletosa escampada sota del mentó...

—Això és borriçol de barba, de dos dies per no dir-te de tres!

—Doncs és una barba molt ben il·luminada, caram!... quins ulls —repre'n l'accidentada crítica—, com em captiva l'esguard d'aquest home, hi veig tanta vida, tantes experiències viscudes, aquests ulls no m'enganyen!, i amb quin mestratge ho ha sabut expressar l'autor... no sé pas qui deu ser, segur que no és d'aquí, em jugo el que vulguis que és de ciutat, de Barcelona pel cap baix... Te n'adones, Maria, només observant-ne el rostre puc endevinar les intimitats d'aquest individu. Està ben clar, de procedència mediterrània... un tipus altiu, arrogant, fins amb un punt de seducció... se'l veu culte, no trobes?, quin de vessall de vivències... ho clisso, ho noto, tu no?, una vida curulla d'emocions, de sensacions prohibides... tot, tot plegat ha conformat una personalitat plena de matisos que el pintor ha esgarrapat magistralment, i tant si deu ser de Barcelona!... t'havies fixat, Maria, en el detall de la guitarra —l'instrument

Quatre pinzellades i un epíleg

omple, en un primer pla, una tercera part ben bona del quadre—, és un símbol, una al·legoria, el mestre de la capital volia demostrar la pau interior, la música suau que bressola un esperit cultivat, un esperit reposat, un seny que només s'obté després d'una vida plena.

El Joan acompanya la darrera paraula amb un intencionat esbufec, tan gran ha estat l'esforç de la seva valoració del llenç.

—I és clar que veig la «guitarra»! —s'ofèn ella pel dubte.

—Dona, només volia remarcar l'encert del barceloní en la composició dels elements del quadre... ja saps que a mi l'art sempre se m'ha donat força bé —li refrega per la cara, referint-se a les felicitacions de Nadal que cada any il·lustra personalment.

La Maria, visiblement picada, aparta d'una manotada el seu marit, i es planta davant del quadre.

—Sí, sí, estic d'acord amb tu, el quadre és bo, no està fet per un aprenent, de cap manera... de París, això està fet per un estudiant de Belles Arts de París... segur! —sentència convençuda—, vegem —i s'hi posa bé, vincla lleugerament el cap en direcció al quadre, per copsar-ne cada minúcia, i recolza el tou de la mà a la barbeta—, vegem... de mediterrani res, aquest individu de mediterrani en té el mateix que jo de sud-americana, és... és... del nord, sí, del nord d'Europa, no veus aquests cabells rossos, tan clars...

—Blancs, són blancs, com no vols que els tingui blancs aquest home, amb seixanta anys bens bons que du a l'esquena, tocant la guitarra?

—Llaüt, Joan, està tocant un llaüt —i li llança, de reüll, una mirada de superioritat intel·lectual—, i què deies d'una al·legoria?, que simbolitza una pau interior?, i ara!, que no saps llegir els seus ulls? —s'enfila mordaç—, la seva mirada és cansada, vençuda diria jo!... veus, mira de baix a dalt... és tan clar com l'aigua, viu del passat, dels records d'una vida viscuda al límit, plena... plena com... com un ou —no se'n surt, de trobar la paraula adient—, d'experiències vitals, de vivències singulars, però tan singulars que dona la vida per esgotada... ai, no ho sé, diria que... potser no, és difícil de definir, em sembla..., com si desconfiés del futur, present que res més el sotragarà, i el llaüt, Joan —es fa l'entesa—, el llaüt és el pont que l'embranca amb el passat, amb ell evoca...

—L'ou?! —l'ajuda sol·lícit el Joan.

Just abans que la crítica artística esdevingui una batussa dialèctica, el guarda jurat de l'exposició se'ls acosta somrient.

—Veig que hi enteneu vosaltres de pintura, me n'he adonat tan aviat com us he vist entrar!... és meu!

—El què? —pregunta el Joan.

—El quadre, què vols que sigui si no?!... el quadre l'he pintat jo, em vaig animar farà cosa d'un parell de setmanes, perquè a mi sempre m'ha agradat la pintura, sabeu?, si en tinc de llibres a casa, d'aquells tan plens de fotografies de quadres famosos... del Picasso, del... bé, de tots, de tots... doncs sí, fa quinze dies quan l'empresa em va assignar aquesta feina, em vaig decidir, tu... vaig dir-li al meu cunyat conco si volia fer-me de model... ai pobre, de primer no sabia ni què volia dir això de «fer de model», és clar, què li vols demanar a una persona que s'ha passat trenta anys cuidant llames a l'Argentina, més sol que un mussol... se'n va anar a Sud-Amèrica pensant fer-se ric en quatre dies, i ara ha tornat més pelat que un jonc... si ja sé que com a model no és res de l'altre món però no en vaig trobar de cap altre a mà, prou li deia jo que posés una altra cara, però no hi va haver manera... heu vist quins ulls de peix?!... per donar-li una mica de vida a un físic tan eixut se'm va ocórrer de fer-li aguantar una mandolina, quin riure, ell s'entestava que era una guitarra i jo per prendre-li el pèl el rectificava «que no, que no és cap guitarra, que és un llaüt!»... si en vaig tenir de feina!, no sabia com posar-s'hi, premia la mandolina com una paella... però al final ha quedat força bé, oi?... us ho confessaré, tinc penjat el quadre «d'estranguis», he de vigilar molt, quan apareix el capítol, vull dir el regidor de cultura de l'Ajuntament, m'he d'afanyar a treure'l, quan se'n va l'hi torno a posar, no penseu malament, el clau no el vaig clavar jo, ja hi era... qui sap, encara me'l comprarà algú?... potser vosaltres mateixos, us el podria deixar ben «arregladet» de preu...

A fora la claror del dia ha cedit, de fa estona, el protagonisme a la llum artificial dels fanals. La Maria i el Joan caminen de pressa, se'n tornen a casa capcots i amb poques ganes de parlar. Un ventet gelat augmenta la sensació de fred. Duen colgades les orelles sota els colls aixecats de les jaquetes i les tres mans enguantades a les respectives butxaques. La quarta, de mà, la del Joan, prem les nanses d'una bossa de plàstic. A l'in-

Quatre pinzellades i un epíleg

terior un farcell de papers de diari embolica barroerament un petit quadre de trenta per quaranta.

—Veus com anava bé, ja li veia jo un no-sé-què de sud-americà!

El Joan prefereix no respondre. La Maria tampoc insisteix més.

LABERINT DE COLORS, PALETA DE PINTOR

Tots els colors són a la paleta, el verd d'herba tendre, el groc cridaner, el vermell encès, el blau net de cel i, també, el gris de la boirada i el negre de la fosca... la paleta escull, però, d'entre tots, els seus colors més vius per pintar l'amargor.

Casa teva, 20 d'Abril de 2002

Estimadíssima Carla,

Deus pensar que ja no em recordo de tu, fa tants dies que no m'assec davant d'un full per dir-te que estic bé! Prou que li ho has degut comentar al Pere, «quina fresca la mare, fa més d'un mes que no m'escriu», oi que sí? Doncs ja li pots dir de la meva part que no paro ni un moment, que no tinc temps per a res, perquè amb una casa tan gran hi ha feina per a un regiment sencer de dones. Quin tip de riure que es faria el Pere si llegís això de les «dones», vosaltres que feu la feina plegats, però el teu pare, ja saps, és d'una altra època... Estic tot el dia trescant amunt i avall, la roba d'aquí la poso allà i la d'allà, aquí... i els mobles!, els he canviat de lloc cent vegades i quan penso que així estan bé, que per fi l'he encertada, no passen ni dos dies que m'entra el desfici de moure'ls un altre cop.

Em trobo millor, sembla que la medicació més forta doni algun resultat, fa quasi una setmana, des que em prenc les noves píndoles, que les burxades al cap no són tan fortes. El metge em diu que només me les puc prendre quan no pugui més, que no se'n pot abusar, perquè sinó arribarà un dia que no em faran res. Ja ho veig que no me les puc prendre

a raig, que em deixen el cap enterbolit i ben just si puc pensar amb claredat, que el son és pesat com una llosa... quan l'efecte de la pastilla se'n va, tornen les burxades, tan fortes com si m'esberlessin el cap... i llavors, què he de fer?, què faries tu si tinguessis la capseta de la felicitat damunt la tauleta de nit?, si pogués parlar amb algú potser em distrauria i no me'n sentiria tant, però el teu pare sempre té feina i ve a dormir tant tard...

Avui he anat a la perruqueria i m'he fet tallar els cabells uns tres dits, no et sembla que he fet bé, ara que comença el bon temps? La perruquera m'ho ha aconsellat, segons ella rejoveneix... i saps què m'ha dit la poca-solta?!, doncs que amb un marit sempre envoltat de jovenetes ja cal que m'espavili!... de primer m'ha fet una ràbia que he estat a punt de portar-li la contrària, que em pentinés com sempre i prou, però m'ho he rumiat més bé i li he deixat que m'escurcés una espurna del darrere... més que res per la calor, li he dit... però l'hagués aixafada, qui és ella per ficar-se on no la demanen?, no hi tornaré més!, que no ho sap que els pintors necessiten models per a les seves obres?, que són bufones, ja ho sé, no les triarà pas lletges i revellides!... perquè el teu pare no se les mira com a dones, ell és un artista... he fet bé, però, tallant-me un pensament els cabells, tot plegat res i m'ha tret anys de sobre.

Escriu-me Carla, m'agrada més que m'escriguis que no pas que em telefonis. Per telèfon només estic amb tu un moment, que ja sé que les conferències valen un dineral, en canvi amb les cartes és diferent, les lleigeixo un munt de vegades, les guardo com el qui col·lecciona segells, i quan m'assec, no m'estaré pas tot el dia feinejant!, me les torno a mirar, i així estic tanta estona com vull amb tu... no veus que tinc moltes hores per mi, també me'n canso de treballar per ningú, em passo tantes estones sola... el teu pare té feina, ja ho entenc, és una persona important, prou que ho saps, quan no pinta fins les tantes de la nit tancat al seu taller, està de gira per tot arreu, no vegis com l'estiren, se n'atipa de donar conferències per escoles de pintura, i fins a la universitat, quan no les exposicions... sempre hi ha un motiu per no ser a casa, però jo què vols que li digui, que vull més que el meu home sigui una persona tan famosa, si hauria d'estar contenta...

Hauries de veure com tinc la galeria, Carla, sembla un jardí, quin bé de Déu de plantes!, com si s'ho haguessin dit, totes han tret flor en cosa

d'una setmana, per mi que s'han posat d'acord. N'hi estic d'hores cuidant-les!, mira nena, a l'hora de comprar-ne has de preguntar si els agrada el sol o l'ombra, si volen molta aigua o si amb una regadeta ja passen, i després totes les atencions de cada dia, que si una demana adob en abundància, que si l'altra només de tant en tant, que si vigilar que no s'hi posi el pugó... en fi nena que m'he comprat un llibre de jardineria, qui m'ho havia de dir, a mi que mai m'havien agradat les plantes, que els jardins em semblaven una pèrdua de temps, una distracció pels avis... així pensava quan treballava, però ara amb tant de temps... A vegades penso que em vaig equivocar deixant la feina, ja sé que anava atabalada i que tu eres petita i necessitaves d'una mare totes les hores del dia. No saps quantes vegades m'he proposat d'agafar el diari i encerclar les feines que més se m'escauen, però em fa por, després de tants anys em sembla que faria el ridícul, que no me'n sortiria... i com que no ho necessito, plego altra vegada el diari. Em sap greu, però, que hagi de viure del que guanya el teu pare, que no em pugui comprar ni una planta sense haver-ne de demanar els diners... mai no m'ha dit que no el teu pare, però no és això, jo voldria tenir els meus centimets per comprar les meves coses, sense haver de demanar favors... ara mateix, el gat, també me'l va pagar ell... ai nena, és clar, si tu no ho saps, tinc un gat!, un d'aquests tan peluts i mandrosos que tot el dia jauen pels sofàs i te'ls deixen perduts de pèl, a tu t'agradaria, de tan carinyós com és, s'ho deixa fer tot i mai no m'ha ensenyat l'urpa... bé mai, només fa un parell de setmanes que el tinc. Com deus riure, oi Carla?, jo que sempre havia dit que de bèsties a casa no en volia, vaig i em compro un gat!, però fa tanta companyia, que acabes parlant-li, com si fos una persona.

Al pare li van molt bé les coses, estem molt contents, sobretot ell que no està per a res més que per a la seva pintura. Ja t'he dit que no para ni un moment, que si ja anava prou cansat només amb la feina del taller, demana ara!, que el conviden a donar conferències per tot el país. Ves de quina manera m'he convertit en la senyora d'un pintor de tant de renom! A mi m'agradaria acompanyar-lo a tot arreu, perquè me'n canso, de parlar només amb el gat. A ell, però, no li ve de cara i jo per anar a fer nosa em quedo a casa, que de feina prou en tinc... em comença que les seves xerrades són molt tècniques i que m'avorriria, que en aquestes confe-

rències només hi va gent molt entesa, i és clar jo... no res, nena, que a casa faig la meva i no he de donar explicacions a ningú, a més no cal que l'escolti, que prou sé què pinta... quan vinguis no coneixeràs la casa, no hi ha un pany de paret que no hi pengi algun dels seus quadres... no és que no m'agradi, eh!, perquè al teu pare la fama no li ha regalat ningú ni li ha caigut del cel i si no fos perquè és un gran pintor no hauria arribat tant amunt, però si t'he de ser sincera ja en començo a estar una mica farta de tants quadres i tanta pintura, que sembla que no existeixi res més que la seva feina. Em sembla que faria bé de buscar-me un treball fora de casa, tu què faries, nena?

T'estimo, ja ho saps

La teva mare

LA GÚBIA

L'escultor arrodoneix el pòmul del bust de fusta noble amb la seva gúbia... i també el tomb de l'ull. I a cada passada arrenca una llàgrima, un encenall que es contrau de dolor i es retorça fins a caure oblidat. Quin pinzell vernissarà la ferida fins a no deixar-ne senyal?

L'aire rebullit de tot un dia d'intensa calor es compadeix, a aquestes hores altes del vespre, dels turistes que badoquegen pel centre de la ciutat. La xafogor de Juliol ja no tornarà a mostrar la seva apegalosa presència fins l'endemà. La temperatura més benigne de la nit, com una treva de minsa durada, reconcilia els visitants amb la mil·lenària urb. Durant aquestes hores el barri vell de Lisboa és pres per una munió de gent diversa, sense cap altre punt de coincidència que el desig de viure l'encant de vella dama, romàntica i decadent, de la capital. Els més nostàlgics fugen del melic de la ciutat. El Rossio bulliciós, farcit d'autobusos i de coloms, de bars sense regust d'antigor i de botigues massa europees, no acull la veritable ànima del París del sud. A qui li agrada retrobar-se amb la ciutat cosmopolita, caminar de costat amb un hindú, cedir el pas a un magrebí, estalonar un oriental o creuar-se amb un gegantó nòrdic, fuig cap a mar. Allí, a les envistes de l'aigua, des de la talaia de la Plaça del Comercio, ajagut a les amples escalinates, es confon dins un formiguer bigarrat, curull d'olors i accents distintes, es barreja amb una legió d'individus sense rumb, tan diferents, tan semblants.

Arran de mitjanit les avingudes que enllacen les dues places són plenes a vessar de noctàmbuls. En un racó, protegits de la riuada de visitants, dos pintors s'entesten, de genolls a terra, a treure d'una tela ajaguda damunt del pis l'ànima que hi du amagada. Tot i la seva joventut han corregut mitja Europa i han experimentat un munt de tècniques diverses. Sempre de forma autodidacta, alguna cosa els havia de servir la seva procedència! Vénen d'artistes, sobretot ella. Malgrat això, a ell se'l veu més posat en la feina. També va ser ell qui va proposar, amb actitud exigent, d'efectuar un canvi bruscat en el seu mètode de treball. Calia experimentar nous materials, provar d'altres colors, abandonar les formes abstractes, que tant havia defensat mesos enrera. D'avui per demà els tons freds, negres i grisos, reposaren en el record. Al seu lloc, colors estridents. Les siluetes informes, a la seva vegada, derivaren dràsticament cap a altres camps. Aviat aparegueren universos galàctics, fonts suspeses en l'aire que brollaven líquids fosforescents, plantes que vessaven les seves fulles amb una grandària exagerada. Composicions, en fi, igualment allunyades de la realitat però de dibuixos fàcilment identificables. I, naturalment, els materials. Pinzells i tubs de pintura, estris anacrònics per a esperits innovadors, van perdre, també amb la celeritat del llamp, el protagonisme. La seva empremta damunt del llenç restaria adormida qui sap si per sempre. Calia pujar sense por al tren de la modernitat. Era l'hora de l'spray.

Ell aplega al seu voltant més curiosos que no pas ella. Un sol ixent al fons del mar, amb les agulles de foc barrejant-se amb l'aigua quieta atrau l'interès de tothom qui passa. Les ruixades curtes i precises de groc per damunt del verd aquós contrasten amb un blau pur d'un suposat cel que orna la part superior de la tela. Un toc de vermell encén la pal·lidesa del sol —el groc que li havien venut era apagat—. Quan deixa un tub al seu costat espera uns segons abans de prendre'n un de nou, com si reflexionés sobre la idoneïtat de servir-se'n un o altre. Quan per fi es decideix i pren l'escollit roman encara un temps contemplant la part del dibuix ja resolt, indecís, valorant totes les possibilitats de continuació de l'obra. Transcorreguts uns segons, i sobretot si s'adona que algun badoc fa el gest d'anar-se'n, avorrit d'esperar, aplica un nou raig, amb el mesuratge d'un autèntic professional. Rarament equivoca el traç... perquè

coneix prou bé el disseny final de l'obra. Des que va decidir, amb el consentiment de la companya, el canvi dràstic en la seva manera de treballar, havia «creat», inspirant-se més o menys descaradament en els dibuixos d'altres companys, quatre o cinc models que va repetint segons la demanda del públic. Quan ningú el mira i, per tant són innecessàries les estones de dubte i d'estudi davant la col·lecció de pots, pot enllestir una tela en pocs minuts.

En un moment en què ha baixat l'expectació popular s'aixeca per estirar les cames i, de passada, revisar el treball d'ella, uns metres més enllà. En acostar-se s'adona que de la bossa de la seva companya en surt un sobre esquinçat, un sobre amb l'adreça escrita a mà.

—T'han escrit una carta, Carla?

—Sí.

—Qui t'ha escrit?

—La mare.

—I què...

—Que m'enyora, i que l'escrigui... m'ha donat records per tu...

La Carla no aixeca el cap de la tela. L'incomoda que el Pere hagi descobert la carta. Ara la burxarà fins a treure-li cada intimitat que sa mare li ha contat. Se n'ha descuidat d'amagar-la i, com altres vegades, haurà de suportar la insistència del seu company. Li ve a repèl parlar-li de la seva família, tan especial, tan complicada. El Pere no ha mostrat mai cap sensibilitat per comprendre el seu patiment, ben al contrari, aprofita qualsevol ocasió per riure-se'n o per vomitar un comentari enverinat, que tant de mal li fan a ella.

La Carla arreplega un pot d'spray marró i ruixa una forma indeterminada a la part inferior del dibuix. La composició, que resta pràcticament acabada, és de difícil comprensió. No hi apareix cap perfil nítid i retallat, com en l'obra del Pere, la Carla ha clapejat el llenç amb un garbuix de colors que van des dels llampants, fins als foscos, de dol. Però en una observació més detinguda, de cada nafra sembla descobrir-se unes figures vagament humanes que bateguen segons el color que els ha tocat en sort.

—Són persones, no?

—Sí... sí que ho són

—Les coneixes?, tenen res a veure amb la carta?

—Potser —respon abatuda... el Pere, ja ho sap, no s'aturarà.

—Qui són aquell parell que has dibuixat en un costat, per què aquests verds i taronges i blaus?

—Són colors de pallasso... són el Joan i la Maria, dos companys de l'institut.

—D'ells t'ha parlat ta mare a la carta?

—No... —dubta— però m'hi ha fet pensar... eren dos ploms creguts i pretenciosos, amb un complex de superioritat insuportable... durant anys es van odiar a mort, discutien a tothora, competint com dues canalles, si sabessin com ens rèiem d'ells!, cap pallasso ens hauria fet tanta gràcia... qui sap on paren ara, segur que ben lluny l'un de l'altre.

Al Pere no li interessien els embolics d'aquestes personatges d'un altre temps, una història tan poc rellevant. S'adona que la Carla li ha respost massa efusivament. Una explicació del tot innecessària pel que pretenia amb la seva pregunta. La coneix bé, la seva companya, i la sospita que amaga alguna cosa més important pren la consistència de fet inqüestionable.

—I aquesta forma del costat... és una dona, oi?, per què negra?, crec que no has encertat el color.

—Era una professora de l'institut... no hi anava de negre, però jo li he volgut pintar... era molt estranya i esquerpa, sempre sola, penso que amagava un munt de secrets que no podia explicar a ningú... a mi em feia por... quan sortia de classe ens escoltava què dèiem des del darrere de la porta, a vegades, quan tots érem a fora, es tancava dins la classe i parlava sola...

—I com ho sabeu si no hi éreu?

—Pel conserge... el conserge se l'estimava amb bogeria, i sempre ens preguntava per ella, quan se sentia més abatut es deixava anar i ens explicava les seves angúnies... mai es va atrevir a confessar-li els seus sentiments per por de ser rebutjat, «jo només sóc un conserge, és clar que no em mira ni als ulls», ens deia...

El Pere tampoc se sent atret per aquesta altra història. No són més que records de la Carla, records que no el concerneixen, intranscendents. Té la sensació que pica amb pal de cec. No l'encerta, però n'està

a prop. La Carla no sol parlar tan seguidament, més aviat li ha d'arrencar les paraules d'una en una. Està estranya, afectada, i el dibuix, endevina ell, és el reflex del seu estat d'ànim. La carta n'és el motiu, n'està segur. Tan senzill com seria si pogués llegir-la, en un moment sabria què remou les seves entranyes. Demanar-l'hi és impensable, però... la Carla no ho permetria mai. Abans d'embrancar-se en una baralla que no el duria enlloc, prefereix esquitllar-se pels camins de la insistència.

-Aquesta sembla que sigui la figura principal... és la més gran, i, a més, situada a l'espai central... qui és?, mig cos groc, mig de gris... ja t'ho has pensat bé?

—La mare.

—Ta mare?!, aquesta és l'Alba?!, de dos colors, així és com la veus tu, groga de dalt, grisa de baix? —pregunta el Pere amb un deix d'ironia.

—... com el sol, era com el sol, la mare... valenta, decidida, no li feia por res... va ser capaç de separar-se del seu primer marit...

—Què?!, que ta mare ja havia estat casada? —i esclafa un riure artificial— aquesta no la sabia jo, no m'ho havies explicat mai, que tenies vergonya, o pensaves que no ho entendria?... Carla, si us plau, per qui m'has pres, per un porc burgès?, a mi se'm refot que la gent se separi, és el més normal, no?, quan no et trobes bé amb una persona, te'n vas i ja està!... ara que coneixent ta mare, no ho hagués dit mai que s'hagués separat, tan mosqueta morta com sembla.

—No li devia ser tan senzill —es queixa la Carla, dolguda pels agre comentaris— eren altres temps... la separació era mal vista... va demostrar coratge...

—Ja hi tornes?!, coratge, dius, que ta mare va demostrar coratge?, vivint com una reina en un palau sense fotre res!, d'això en dius coratge, deixar un home per anar al llit amb un altre de ric?

Passat el cop de ràbia, el Pere es calma. La Carla prefereix deixar-lo dir, que s'esbravi. Abans, al començament d'estar junts, quan se li posava a lladrar ella s'enfadava i li discutia les seves sortides. Tot plegat per res. Amb el temps va aprendre a callar, el Pere s'assenavena tot sol, com una olla a pressió. Quan ja havia tret tot el vapor que el burxava, li tornava la tranquil·litat. Després, uns segons després, la Carla continua.

—Com un sol, així era, entens per què l'he pintada de groc?...no hi va guanyar massa en el canvi... el pare no va ser gaire millor que el Miquel... la sort li va arribar aviat, es va convertir en poc temps en un pintor conegut i a envanir-se com un paó... potser tens raó, tot el que va saber donar-li a la mare va ser una vida regalada, sense maldecaps, plena de comoditats... una vida buida, grisa... veus per què després del groc he escollit el gris?... i grisa ha estat des de llavors, i grisa ho estarà ja per sempre... no m'atreveixo a dir-li que miri els ocells, que els miri molt, que aprengui a volar com ells, que voli, que voli molt enllà...

—Deixa-m'ho endevinar, aquests dos... dos cucs?, amb cara de persona que s'arrosseguen als seus peus són els homes que ha tingut l'Alba, els dos marits!

—Sí —explica la Carla sense afliuxar la veu.

—Genial, tu, genial, és el millor de tota la composició, el millor que has fet de molt temps, potser de sempre, ta mare trepitjant els homes de la seva vida —i torna a esclatar una riallota estrafeta—, quina imaginació, ta mare aixafant la gallina d'ous d'or!, que la prens per tonta!... mira Carla, has dibuixat un absurd, però un absurd que m'encanta... ton pare aixafat!, i de color marró, el color de la...

—De la terra —la Carla s'afanya a interrompre la grolleria—, del color de la terra, el pare es confon amb la terra, tan íntimament que es fa difícil de destriar-ne l'un de l'altre... no ha estat dolent amb la mare, ni amb mi, tampoc ha estat bo, no ha estat res, com la terra quan passegues pel bosc, la tens sota els peus i ni t'adones de la seva presència... tan egoista, pensant només en ell...

El Pere no escolta la seva companya, per què escoltar-la amb un regal tan exquisit per als seus ulls? Ara el Pere no pot estar per la Carla, és l'hora de complaure's amb el retrat humiliant del sogre.

—Quina pensada, tu!, el diví, el rei, la vaca sagrada dels pintors del país... convertit en un cuc!, no el venguis!, si te'l volen comprar, els dius que no, per més que te n'ofereixin, els dius que ens el quedem nosaltres per penjar-lo al menjador... bé, és un dir que te'l vulguin comprar, ja t'he explicat mil vegades que aquest tipus de pintura ja no es porta, no agrada a la gent... sembla que no em vulguis entendre, Carla!

Rere seu, el Pere sent un brogit de persones diferent del que solen

fer quan caminen. Es gira i, efectivament, un grupet de tres o quatre badocs comenten ximpletes vora la tela a mig fer.

L'obligació és abans que el plaer. Ja hi tornaria més tard, si en tenia de temps d'escopir ironia! Ell, com a pintor de carrer, es deu al seu públic.

La Carla observa el cerimonial del company, la gesticulació exagerada, el teatre. Se'l mira amb la fredor d'un desconegut, amb la mateixa objectivitat, i poc a poc el va despullant, fins que ja només en cospa l'ànima nua. Tan semblant, li sembla, a la del seu pare, o a la del Miquel, que se li confonen en una de sola.

Pren el tub marró i, als peus de la mare, expelleix un raig. Un altre cuc, color de terra, orna la part de baix del seu llenç. En acabat, s'asseu sobre els talons i dreça el cap. Sent un profund cansament, una llangor que ha anat creixent d'amagat i ara, tot d'una, esclata amb fúria. El cel de la ciutat ha empal·ludit. Una boira de plom ha apagat els papellejos dels estels. La volta s'endureix, gris. Gris com el món que sent vora seu, a tocar. Definitivament sent créixer un esvoranc interior, una buidor que s'expandeix arreu, que inunda cada múscle. El tub d'spray, lliure de la grapa, rodola acompanyat pel dring de llauna fins la tela del Pere. En adonar-se'n, atura el pot amb diligència desmesurada, i llença un esglai que és secundat pel públic que, embadalit, observa el desenllaç de l'obra.

—Vigila, Carla, has estat a punt d'esgarriar una setmana de treball!

Ha estat un cop d'efecte. De reüll observa els turistes palplantats al seu davant. Ells també han participat de l'ensurt, la qual cosa afegeix valor al dibuix. El Pere, sense esperar-s'ho té mig venuda la feina. La Carla coneix prou bé el fingiment del seu company, les habilitats per aconseguir els seus propòsits. Les calmades aigües interiors s'arrissen com puntes de ganivet.

—Em sap tant de greu haver-te decebut, si ho sabessis, després de tot el que has fet per mi... perquè has fet per mi, oi?... ves què dic ara, i és clar que has fet per mi...

